

EUROOPA KOHTU OTSUS
15. detsember 1982*

[...]

1. Kaupade vaba liikumine – Koguselised ekspordipiirangud – Samaväärse toimega meetmed – Mõiste

(EMÜ asutamislepingu artikkel 34)

2. Kaupade vaba liikumine – Koguselised piirangud – Samaväärse toimega meetmed – Tootte turustamine – Riiklike õigusaktide erinevused – Ühendusesisese kaubanduse takistused – Küsimus lubatavuse kohta

(EMÜ asutamislepingu artikkel 30)

3. Kaupade vaba liikumine – Koguselised piirangud – Samaväärse toimega meetmed – Müügi edendamiseks korraldatava tasuta kingituse projekti keeld – Küsimus lubatavuse kohta

(EMÜ asutamislepingu artiklid 30 ja 34)

[...]

Kohtuasjas 286/81,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Economische Kamer van het Gerechtshof te Amsterdam'i (Amsterdami piirkondliku apellatsioonikohtu kaubanduskoja) esitatud taotlus, millega soovitakse nimetatud kohtus pooleli olevas süüdistusasjas järgmise poole vastu:

Oosthoek's Uitgeversmaatschappij BV,

eelotsust EMÜ asutamislepingu artiklite 30, 34 ja 36 tõlgendamise kohta seoses Madalmaade õigusnormidega, millega piiratakse kingituste pakkumist müügi edendamise eesmärgil,

EUROOPA KOHUS,

koosseisus: president J. Mertens de Wilmars, kodade esimehed P. Pescatore, A. O'Keeffe ja U. Everling, kohtunikud lord Mackenzie Stuart, G. Bosco, T. Koopmans, O. Due ja K. Bahlmann,

kohtujurist: P. VerLoren van Themaat,

* Kohtumenetluse keel – hollandi.

kohtusekretär: P. Heim,

on teinud järgmise

otsuse

1. 9. oktoobri 1981. aasta otsusega, mis saabus Euroopa Kohtusse 3. novembril 1981, esitas *Gerechtshof te Amsterdam* (Amsterdami piirkondlik apellatsioonikohus) EMÜ asutamislepingu artikli 177 alusel Euroopa Kohtule eelotsuse küsimuse EMÜ asutamislepingu artiklite 30 ja 34 tõlgendamise kohta, et võimaldada kindlaks määrata, kas äritegevuse raames tasuta kingituste pakkumise või andmise vabaduse piiramiseks ette nähtud Madalmaade õigusnormid on ühenduse õigusega kooskõlas.

2. Küsimus kerkis esile Madalmaade äriühingu *Oosthoek's Uitgeversmaatschappij BV* (edaspidi „*Oosthoek*”) algatatud menetluses *Arrondissementsrechtbank te Utrecht*'i (Utrechti ringkonnakohtu) otsuse vastu, millega määrati *Oosthoek*ile 1977. aasta *Wet Beperking Cadeaustelsel*'i (tasuta kingituse projektide piiramise seaduse) rikkumise eest kolm trahvi, igaüks 85 Hollandi kuldnat.

3. Nimetatud seaduse artikli 2 lõikega 1 on äritegevuse raames toodete pakkumine või andmine tasuta kingitustena keelatud. Siiski on sellest keelust mitmeid erandeid, eelkõige seaduse artikli 4 lõikes 3 sätestatud erand, mille alusel on tasuta kingitust lubatud pakkuda või anda tingimusel, et seda kasutatakse või tarbitakse tavaliselt samal ajal kui kõiki teisi tooteid, mis on seotud ostuga, millega kingitust pakutakse või antakse (seda kriteeriumi nimetatakse tavaliselt seonduvaks tarbimiseks või kasutuseks – hollandi keeles *consumptieverwantschap*), kui kingitusel on tavapärasel kasutamisel kustutamatu ja selgelt nähtav märk, mis näitab selgelt, et kingituse eesmärk on reklaamimine, ja kui kingituse väärtus ei ületa 4% kõikide nende toodete müügihinnast, mis on seotud selle ostuga, millega kingitust pakutakse või antakse.

4. *Oosthoek* turustab Madalmaades, Belgias ja väikesel osal Põhja-Prantsusmaast mitmesuguseid hollandikeelseid entsüklopeediaid, mille trükib ja valmistab osaliselt *Oosthoek* Madalmaades ja osaliselt *Oosthoek*'i sidusettevõtja Belgias. Alates 1974. aastast on *Oosthoek* ajalehtedes ja ajakirjades avaldatud kuulutustes ning reklaambrošüürides kõikidele entsüklopeedia tellijatele pakkunud tasuta kingitusena sõnaraamatut, maailmaatlast või väikest entsüklopeediat. Pärast 1977. aasta *Wet Beperking Cadeaustelsel*'i jõustumist ja eeltoodud tegevust silmas pidades algatati Madalmaades *Oosthoek*i vastu menetlus nimetatud seaduse rikkumise tõttu.

5. *Oosthoek* väidab, et selline tegevus on kooskõlas asjakohaste Belgia õigusnormidega, millega hoolimata sellest, et nendega keelustatakse samuti tasuta kingituste pakkumine müügi edendamise eesmärgil ja sätestatakse erand, mis on sarnane 1977. aasta *Wet Beperking Cadeaustelsel*'i artikli 4 lõikes 3 sisalduva erandiga, ei ole selle erandi kohaldamise osas kehtestatud kohustust vastata seonduva tarbimise või kasutuse kriteeriumile.

6. Gerechtshof te Amsterdam, kes on põhikohtuasjas vaidlustatud otsuses samal seisukohal kui Arrondissementsrechtbank te Utrecht, leidis, et müüdüd entsüklopeediate ja tasuta kingitustena pakutud raamatute korral ei olnud tegemist seonduva tarbimise või kasutusega vastavalt Wet Beperking Cadeaustelsel'i artikli 4 lõike 3 nõuetele ning et Oosthoek korraldatud müügi edendamise projekt kujutas endast seega nimetatud seaduse rikkumist. Et Oosthoek aga väitis, et 1977. aasta Wet Beperking Cadeaustelsel ei ole kooskõlas EMÜ asutamislepingu artiklitega 30 ja 34, siis leidis Gerechtshof te Amsterdam, et Euroopa Kohtult on vaja taotleda eelotsust järgmises küsimuses:

„Kas ühenduse õigusega (eriti kaupade vaba liikumise põhimõtte alusel) on kooskõlas, et kirjastaja, kes tasuta kaupu – raamatuid – pakkudes püüab edendada kogu hollandi keelt kõnelevale piirkonnale mõeldud ning osaliselt Madalmaadest ja osaliselt Belgiast pärinevate võrreldavate teoste müümist, peab lõpetama Belgias lubatud müügi edendamise meetodi kasutamise Madalmaades Madalmaade Wet Beperking Cadeaustelsel'i tõttu vaid seepärast, et seaduses on nõutud seos tasuta kingituse ning selle pakkumise aluseks oleva toote tarbimise või kasutuse vahel?”

7. Sisuliselt soovib riiklik kohus oma küsimusega teada, kas EMÜ asutamislepingu artiklitega 30 ja 34 on välistatud liikmesriigi poolt teisest liikmesriigist pärinevatele või teisele liikmesriigile mõeldud toodetele selliste riiklike õigusnormide kohaldamine, millega on keelustatud tasuta kingituste – raamatute – pakkumine või andmine entsüklopeedia ostjatele müügi edendamise eesmärgil ning milles on nimetatud keelust erandi kohaldamiseks nõutud tasuta kingituse ja müüdüd toote tarbimise või kasutuse vaheline seos.

8. Oma märkustes avaldavad Madalmaade, Saksamaa ja Taani valitsused arvamust eeskätt selliselt, et sellised riiklikud õigusnormid nagu kõnealune ei mõjuta erilisel määral ühendusesisest kaubandust ning ei jää EMÜ asutamislepingu artiklite 30 ja 34 kohaldamisalasse.

9. Selles osas tuleb märkida, et Madalmaade õigusnormide kohaldamine nimetatud riigis valmistatud entsüklopeediate müümisele Madalmaades ei ole mingil viisil seotud kaupade impordi ega ekspordiga ning ei jää seega EMÜ asutamislepingu artiklite 30 ja 34 kohaldamisalasse. Siiski kujutab Belgias valmistatud entsüklopeediate müük Madalmaades ja Madalmaades valmistatud entsüklopeediate müük teistes liikmesriikides endast tehinguid, mis on osa ühendusesisest kaubandusest. Riikliku kohtu tõstatatud küsimust silmas pidades on seega vaja kindlaks määrata, kas Madalmaade õigusnormides sisalduvad sedalaadi sätted on kooskõlas nii EMÜ asutamislepingu artikliga 30 kui ka artikliga 34.

10. Oosthoek väidab, et Madalmaade õigusnormidega kohustatakse teda ühtse turu moodustavates eri liikmesriikides kasutusele võtma erisuguseid müügi edendamise projekte, nendega kaasnevad talle lisakulutused ja lisaraskused ning seega takistavad need kõnealuste entsüklopeediate impordi ja ekspordi. Seonduva tarbimise või kasutuse nõue ei ole põhjendatud vajadusega kaitsta tarbijaid ega konkurentsi.

11. Kuigi ei saa välistada võimalust, et selline meede võib entsüklopeediate importi kaudselt takistada, ei ole see komisjoni arvamuse kohaselt vastuolus artikliga 30, kuna seda kohaldatakse kõikidele toodetele ilma eristuseta ja see on põhjendatud tarbijate kaitsmise ja majanduse korraldamise eemärgiga.

12. Et vastata riikliku kohtu esitatud küsimusele, on vaja ekspordiga seotud küsimust käsitleda impordiga seotud küsimusest eraldi.

13. Ekspordi osas käsitletakse artiklis 34 riiklikke meetmeid, mille eesmärk või toime seisneb konkreetselt ekspordivoo piiramises ja seega erinevuse sisseseadmises liikmesriigi sisekaubanduse ja selle ekspordikaubanduse käsitlemise vahel viisil, millega antakse eriline eelis kõnealuse riigi kodumaisele toodangule või siseturule. Mis puutub Madalmaades valmistatud entsüklopeediate müümisse ühenduse teistes liikmesriikides, siis ilmselt ei ole kõnealuste õigusnormide korral tegemist sellise olukorraga. Nimetatud õigusnormidega kehtestatakse üksnes teatavad piirangud turustamistingimustele Madalmaades, ilma et see mõjutaks ekspordiks mõeldud kaupade müüki.

14. EMÜ asutamislepingu artiklis 30 viidatud impordipiirangute osas tuleb meeles pidada, et Euroopa Kohus on alates oma 20. veebruari 1979. aasta otsusest kohtuasjas 120/78: Rewe (EKL 1979, lk 649) korduvalt leidnud, et turustamist käsitlevate ühiste eeskirjade puudumisel tuleb riiklike eeskirjade erinevustest tulenevad ühendusesisese vaba liikumise takistused heaks kiita sellises ulatuses, kuivõrd selliste kodumaistele toodetele ja imporditud toodetele eristuseta kohaldatavate eeskirjade vajalikkus on põhjendatud kohustuslike nõuete täitmise vajadusega muu hulgas seoses tarbijate kaitsmise ja õiglase kaubavahetusega.

15. Teatavaid reklaamiviise ja müügi edendamise vahendeid piiravad või keelustavad õigusnormid võivad olla sellised, et kuigi need ei mõjuta importi otseselt, piiravad need selle mahtu, kuna need õigusnormid mõjutavad imporditud toodete turustusvõimalusi. Välistada ei saa võimalust, et tootja sundimine kasutama eri liikmesriikides erinevaid reklaamiprojekte või müügi edendamise projekte või lõpetama projekt, mida tema peab eriti tõhusaks, võib kujutada endast impordi takistamist, isegi kui kõnealuseid õigusnorme kohaldatakse kodumaistele toodetele ja imporditud toodetele ilma eristuseta.

16. Seepärast on vaja kaaluda, kas tasuta kingituse projekti keelustamine Madalmaade õigusnormides sätestatud viisil võib olla põhjendatud tarbijate kaitsmise ja õiglase kaubavahetusega seotud nõuetega.

17. Selles osas on Euroopa Kohtule esitatud tõendite alusel selge, et 1977. aasta Wet Beperving Cadeaustelsel'iga taotletakse kahte eesmärki, millest esimene on vältida normaalse konkurentsi kahjustamist ettevõtjate poolt, kes pakuvad tooteid tasuta kingitustena või väga madalate hindade eest eemärgiga oma kauba müüki edendada, ja teine on kaitsta tarbijaid laiaulatuslikuma turu läbipaistvuse saavutamise kaudu.

18. Tasuta kingituste pakkumine müügi edendamise vahendina võib vaieldamatult eksitada tarbijaid teatavate toodete tegelike hindade osas ja moonutada tingimusi, millel tõeline konkurents põhineb. Õigusnormidega, millega sellist äritava sel põhjusel piiratakse või lausa keelustatakse, aidatakse seega kaasa tarbijate kaitsmisele ja õiglasele kaubavahetusele.

19. Riikliku kohtu tõstatatud küsimus sedalaadi õigusnormide kohta on seotud eelkõige seonduva tarbimise või kasutuse kriteeriumiga, mille eesmärk antud kohtuasjas on määratleda ühe sellise erandi ulatus, millega muudetakse paindlikumaks eeskiri, mille alusel on tasuta kingituste pakkumine põhimõtteliselt keelustatud.

20. Kuigi selline kriteerium ei sisaldu teiste liikmesriikide õigusaktides ning eelkõige Belgia õigusaktides, ei ole see ilmselt kõrvaline Madalmaade õigusnormide eelnimetatud eesmärkide suhtes või eelkõige soovi suhtes saavutada turu läbipaistvus sellises ulatuses, mida peetakse tarbijate kaitsmiseks ja õiglase kaubavahetuse tagamiseks vajalikuks. Sellest tulenevalt ei välju sellise, tasuta kingituse pakkumist keelustava eeskirja erandi ulatuse määratlemiseks mõeldud kriteeriumi sisaldumine riiklikes õigusnormides kõnealuste eesmärkide saavutamiseks vajalikest piiridest.

21. Vastus esitatud küsimusele peab seega olema selline, et EMÜ asutamislepingu artiklitega 30 ja 34 ei ole välistatud liikmesriigi poolt teisest liikmesriigist pärinevatele või teisele liikmesriigile mõeldud toodetele selliste riiklike õigusnormide kohaldamine, millega on keelustatud tasuta kingituste – raamatute – pakkumine või andmine entsüklopeedia ostjatele müügi edendamise eesmärgil ning milles on nimetatud keelust erandi kohaldamiseks nõutud tasuta kingituse ja kingituse pakkumise aluseks oleva toote tarbimise või kasutuse vaheline seos.

Kohtukulud

22. Euroopa Kohtule märkusi esitanud Madalmaade valitsuse, Saksamaa Liitvabariigi valitsuse, Taani valitsuse ja Euroopa Ühenduste Komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus riiklikus kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse nimetatud kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS,

vastates *Gerechtshof te Amsterdam*'i 9. oktoobri 1981. aasta otsusega esitatud küsimusele, otsustab:

EMÜ asutamislepingu artiklitega 30 ja 34 ei ole välistatud liikmesriigi poolt teisest liikmesriigist pärinevatele või teisele liikmesriigile mõeldud toodetele selliste riiklike õigusnormide kohaldamine, millega on keelustatud tasuta kingituste – raamatute – pakkumine või andmine entsüklopeedia ostjatele müügi edendamise eesmärgil ning milles on nimetatud keelust erandi kohaldamiseks nõutud tasuta kingituse ja kingituse pakkumise aluseks oleva toote tarbimise või kasutuse vaheline seos.

Mertens de Wilmars	Pescatore	O’Keeffe	Everling	
Mackenzie Stuart	Bosco	Koopmans	Due	Bahlmann

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 15. detsembril 1982 Luxembourgis.

Kohtusekretäri abi

J. A. Pompe

President

J. Mertens de Wilmars